

Miljøklassens VINNERE

Ifølge undersøkelser er eldre mennesker mer miljøbevisst enn yngre. Hvorfor er det slik? **Hva kan du gjøre for å bli en grønnere verdensborger?**

TEKST: JENNY MICKO
FOTO: FOTOLIA

En undersøkelse utført av Norstat viser at folk over 60 er mer miljøbevisst enn de yngre. Aller flinkest er eldre kvinner i urbane strøk. For å kunne besvare spørsmålet om hvorfor eldre er mer miljøbevisst enn yngre, kreves mer forskning på holdninger og miljøvaner. Men studier peker i retning av latskap. Flere av de yngre orker for eksempel ikke å bære flaskene til returstasjonen hvis den ligger for langt unna, mens de eldre ikke lar en gåtur stoppe dem.

Leder i foreningen Besteforeldrenes klimaksjon (BKA), Halfdan Wiik, tror at noe av forklaringen bygger på livserfaring.

– Vi som har levd en stund har sett at det går nedover med viktige miljøkvaliteter. Vi har opplevd at stæren og gjøken – de gamle sikre vartegnene – er så godt som borte, og naturen er i ubalanse. Det gjør oss urolig for fremtiden, for barn og barnebarn og hva de skal oppleve. I alle samfunn til alle tider, har eldre mennesker hatt et særlig ansvar for å binde fortid og fremtid sammen. «Samfunnet er en kontrakt mellom de døde, de som lever og de som ennå ikke er født,» sa den engelske filosofen Edmund Burke. Vi erfarer at barnebarna

våre ser opp til oss og at vi fortsatt er forbilder for dem. Det forplikter!

Samfunnsbevisste besteforeldre

Besteforeldrenes klimaaksjon er en énsaksorganisasjon som jobber for større kollektiv fornuft i møtet med global oppvarming og det voksende klimaproblemet.

– Det er et eksistensielt spørsmål som ingen opplyste mennesker kan lukke øynene for. Det er skremmende at vi har kjent til problemet i 20-30 år, men at så lite er gjort. Vi burde vært godt i gang med å løse problemet, i stedet har vi skjøvet det foran oss og laget liksomløsninger som kvotekjøp og lignende. Norske utslipp ligger ti ganger over det vi kan tillate oss i en bærekraftig verden. De må reduseres raskt. I fjor gikk det ned 0,3 prosent! Hvis saken ikke hadde vært så alvorlig, ville jeg kalt det latterlig. Som samfunnsbevisste besteforeldre kan vi ikke finne oss i det.

Ressurssterke eldre

– Kan eldre bidra i miljødebatten med noe de yngre mangler?

– En av våre tillitsvalgte sa en gang at «de eldre må redde verden, for de unge har ikke tid». Det er treffende og morsomt sagt. Dagens eldre er ressurssterke, har god helse, bra økonomi, god utdannelse og en mengde erfaring. Vi kan påvirke våre politikere til å ta det ansvaret de er betrodd;

å beskytte rettighetene til de unge og ufødte, de forsvarsløse og naturen. La meg legge til at vi opplever at yngre mennesker setter stor pris på at besteforeldregenerasjonen engasjerer seg. Det er «kult» sier de når vi viser oss offentlig med våre røde aksjonsluer og plakater. Jeg tror også vi eldre har en egen frimodighet. Det er ikke så mange fordeler med å bli eldre, men du blir et friere menneske, sier Wiik.

“ I alle samfunn til alle tider har eldre mennesker hatt et særlig ansvar for å binde fortid og fremtid sammen.

Halfdan Wiik, Besteforeldrenes klimaaksjon

Genuint engasjement

Halfrid Hagemoen er publikumskontakt for miljøstiftelsen Bellona. En uavhengig, ideell stiftelse som arbeider for å løse verdens klimautfordringer, økt økologisk forståelse og vern av natur, miljø og helse. Hun er ikke i tvil om at eldre er mest miljøbevisst.

– Vi opplever at eldre viser mer forståelse og interesse for klodens utfordringer enn de som er «midt i livet». De leser mer nyheter og følger med i for eksempel TV-debatter, og er oppdatert på aktuelle miljøsaker. Vi merker et genuint engasjement og et ønske om å være med på å skape endring.

Bellona har få, men lojale støttemedlemmer, og blant deres mest trofaste givere er mennesker over 50 år.

Stort forbruk

– Med velstand følger forbruk. Vestlige land har størst klimagassutslipp per innbygger, selv om flere land med voksende økonomi tar oss igjen. Det kjøres mer bil, brukes mer energi i husholdningene, hyppig tilførsel av nye varer og tjenester øker vårt økologiske fotavtrykk og gir økt spredning av miljøgifter. Myndigheter og beslutningstakere har øverste ansvar, og som innbyggere i et demokrati må vi velge partier som viser forståelse for at alt henger sammen og har best mulig miljøprofil.

Hagemoen mener at vi som individer og samfunnsborgere har et stort ansvar for å redusere eget forbruk, engasjere oss for å hindre økte utslipp av klimagasser, hindre forurensning og reduksjon i det biologiske mangfold.

Fokus på løsninger

– Vi tærer på jordens bæreevne og må endre vårt levesett. Om hele verdens befolkning skulle hatt like stort forbruk som oss i Norge, ville vi trenge 3,1 jordkloder. Manglende internasjonal enighet og vilje på toppnivå til å gjøre de rette valgene, fører til at innbyggere og velgere blir apatiske og handlingslammede, noe som fort blir en ond sirkel – politikerne venter på velgerne mens vi venter på politikerne. Heldigvis finnes det gode løs-

ninger på alle våre utfordringer, men de fordrer politisk mot og handleevne.

Stiftelsen sitter på ekspertise innenfor en rekke fagområder, blant annet miljøkriminalitet, energi, avfall og gjenvinning, transport, havbruk, miljøgifter og mange flere.

– Bellona mener at for å engasjere folk er det avgjørende å fokusere på løsninger i stedet for problemer, og på mulighetene i et nullutslipps-samfunn istedenfor hva vi må forsake. Man kan gjøre mange små grep som bidrar til å bevare natur og miljø, oppfordrer Hagemoen.

Miljømerking

En enkel måte å velge miljøvennlig på, er å se etter svanemerket, det offisielle nordiske miljømerket.

– Hensikten med ordningen er å gjøre det mulig å velge de mest miljøvennlige varene og tjenestene uten å måtte studere listen over ingredienser skrevet med liten skrift. Det er bare å se etter svanemerket, sier Jan Erik Stokke, kommunikasjonsrådgiver for Miljømerking Norge.

Det er strenge krav bak svanemerket, og de blir strammet inn hvert tredje til femte år. På den måten følger svanemerket både utviklingen av produktene og ny kunnskap.

– En viktig side ved ordningen er at hele produktets livssyklus, fra råvareutvinning, produksjon, bruk og avfall/gjenvinning, gjennomgås.

I noen bransjer har svanemerkede produkter stor markedsandel. Dette gjelder papirprodukter, vaske- og rengjøringsmidler, maling og flere andre. I andre produktgrupper er markedsandelen mindre. I forhold til den totale omsetningen av varer og tjenester har svanemerkede produkter nokså lav andel, forteller Stokke.

Forbrukernes valg gir svanemerket styrke til å skjerpe kravene og til å utvide ordningen. Derfor er det viktig at alle velger svanemerkede produkter, ifølge Stokke.

Etiske valg

Håkon Lindahl er rådgiver i Framtiden i våre hender, en av Norges største miljøorganisasjoner.

– Vi mener at hensynet til natur og klima er viktigere enn vekst i forbruk og økonomi. Derfor arbeider vi for at myndigheter og næringsliv legger til rette for at du skal kunne gjøre grønne og etiske valg i hverdagen.

På hjemmesiden til organisasjonen finnes en rekke grønne tips på hvordan du kan bli mer miljøvennlig. Blant annet lærer du hvordan du kan lage din egen hagegjødsel, hvordan bli en grønn katteeier og hvordan små endringer i kjøreteknikk kan redusere forbruket og utslippet med 10-20 prosent. Men hvem er flinkest til å følge rådene?

– Det er vanskelig å si hvem som er flinkest, men en overvekt av dem som følger oss i sosiale medier, og en overvekt av medlemmene våre, er kvinner. Mitt inntrykk er at kvinner er mer opptatt av grønne tips enn menn. Men det er også temaavhengig. Det finnes mange eldre som er svært opptatt av miljøproblemene; mange av dem som ble medlem i Framtiden i våre hender da vi startet i 1974, er fremdeles med oss, forteller Lindahl.

Økologiske matvarer

En annen måte å tenke miljø på er å velge økologisk mat. I 2014 økte omsetningen av økologiske varer cirka 30 prosent fra året før. Det siste tiåret har vi hatt en generelt jevn vekst.

– Mange organisasjoner jobber for å fremme økologisk mat og landbruk. I tillegg satser flere og flere hoteller, restauranter, arrangementer og andre markedsaktører på økologiske råvarer. Butikkkjedene har også et økende utvalg og flere har egne økologiske merker, sier Helena Austvoll, markeds- og kommunikasjonsansvarlig i Debio.

– Hvilke krav må et økologisk produkt oppfylle?

– For at et produkt skal kunne markedsføres som økologisk og bruke det norske Ø-merket, EU-logoen eller andre økologimerker, må produktet/produksjonen godkjennes. I Norge søker man om tilknytning til Debio, som vil gi bistand til sertifisering. Norsk Landbruksrådgivning vil gi råd til bønder som ønsker å legge om til økologisk.

Strengt krav

Innen økologisk produksjon står kretsløp sentralt. Man bestreber seg på å produsere både fôr og gjødsel, og produksjonen skal være variert med både husdyr og planter. Det er ulike krav til økologiske produkter, alt etter produksjonstype. Det finnes også regler innenfor dyrehold, fiskeoppdrett og planteproduksjon.

– Det som er felles for alt dyrehold er strengere krav til plass, tilgang til uteområder, lenger levetid, mindre bruk av kraftfôr og at alt fôr kommer fra økologisk godkjent produksjon. Dyreholdet skal så vidt mulig tilpasses dyrenes naturlige instinkter. Innen planteproduksjon er det ikke tillatt å bruke kjemisk-syntetiske midler eller kunstgjødsel. Som gjødsel brukes i hovedsak husdyrgjødsel og grønnkjødsling, det vil si planter som samler nitrogen og danner humus.

– Regjeringens mål var at 15 prosent av matforbruket skulle være økologisk i 2015. Har de nådd målet?

– Målet er utsatt til 2020 og gjelder både produksjon og omsetning. Det er et godt stykke igjen. Omsetningen av økologiske matvarer var i 2014 på 1,5 prosent. I andre salgskanaler var det en økning på nesten 20 prosent, avslutter Austvoll. ■

FAKTA

Grønne tips

- Ikke kjøp ting du ikke trenger.
- Velg miljømerkede produkter.
- Velg produkter med lang levetid og lavt energiforbruk.
- Spis mer grønnsaker og mindre kjøtt.
- Kjøp lokale produkter. Ta med handlepose.
- Spis økologisk mat. Drikk fra springen, unngå flaskevann.
- Selg eller gi bort ting du ikke trenger.
- Kildesorter avfallet.
- Bruk luktesansen før du kaster mat – unngå å kaste unødvendig, bruk restemat.
- Husk at alt elektronisk avfall må gjenvinnes riktig, hele 95 prosent av en mobiltelefon kan gjenvinnes.
- Si nei til uønsket reklame.
- Skru av og trekk ut kontakten av elektriske apparater du ikke benytter.
- Bruk sparepærer.
- Vask klær på lavere temperatur – det blir rent på 30 grader!
- Reis kollektivt. Bruk beina eller sykkel.
- Delta i den offentlige debatten, lokalt, regionalt og nasjonalt.
- Støtt eller bli medlem i en miljøorganisasjon.

Kilde: Miljøstiftelsen Bellona

Svanemerket

- Svanemerket er det offisielle nordiske miljømerke. Det har eksistert i 25 år.
- Over 90 prosent av befolkningen kjenner merket.
- Det finnes over 10.000 svanemerkede produkter i Norge.
- I 2013 ble det omsatt svanemerkede varer og tjenester for cirka 24,5 milliarder i Norge.
- Svanemerket finnes på over 200 produkttyper fra toalett-papir og vaskemidler til hoteller, møbler, maling og trykksaker.

Kilde: Miljømerking Norge